

JEDZENIE I NAPOJE

Ciekawostki o ryżu: 39 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 20.10.2026 · Zaktualizowano: 20.10.2026 · Zweryfikowano: 20.10.2026

Ryż siewny (*Oryza sativa*) to zboże, które według FAO jest podstawowym pożywieniem ponad połowy ludzkości, a jego udomowienie mogło zacząć się w dolinie Jangcy ok. 9400 lat temu. Dziś ryż uprawia się w 113 krajach na wszystkich kontynentach poza Antarktydą. Według USDA w sezonie 2024/25 Indie wyprzedziły Chiny i zostały największym producentem ryżu na świecie.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Udomowienie ryżu mogło zacząć się w Shangshan w dolinie Jangcy ok. 9400 lat temu.
- Ryż jest podstawowym pożywieniem ponad połowy ludności świata, a w Azji ponad 2 mld ludzi czerpie z niego 60–70% energii z pożywienia.
- Według USDA w sezonie 2025/26 świat wyprodukował ok. 545,7 mln t ryżu łuskanego, z czego Indie ok. 154 mln t.
- Bank genów IRRI na Filipinach przechowuje 132 627 próbek ryżu.
- Odmiana IR8, nazwana „cudownym ryżem”, weszła do uprawy 28 listopada 1966 r.
- Tarasy ryżowe Ifugao na Filipinach są uprawiane od 2000 lat i od 1995 r. są na liście UNESCO.
- W latach 1927/28 Polska sprowadziła 98 477 t ryżu.

Skąd się wziął ryż?

1 Udomowienie ryżu mogło zacząć się ok. 9400 lat temu w dolinie Jangcy

Udomowienie ryżu mogło zacząć się ok. 9400 lat temu w Shangshan w dolnym biegu Jangcy, wynika z badania zespołu Lu Houyuana z Chińskiej Akademii Nauk, opublikowanego w 2017 r. w „PNAS”. Badacze datowali fitolity, czyli krzemionkowe drobiny z liści ryżu, na 9417–9134 lata. We wczesnych fazach stanowisk Shangshan i Hehuashan ok. 36% fitolitów miało ponad 9 „tusek”, typowych dla ryżu udomowionego, a w późnych fazach stanowisk Hehuashan i Huxi ok. 60%.^{[1][2]}

Źródła: Chinese Academy of Sciences (EurekAlert!), Rice domestication may have begun at Shangshan (Lu H. i in., PNAS, DOI 10.1073/pnas.1704304114), Data publikacji: 2017.06.02, Data odczytu: 2026.10.19; PNAS, In This Issue, Data publikacji: 2017.06.20, Data odczytu: 2026.10.19

2 Piwo ryżowe warzono w Chinach już 10 000 lat temu

Najstarsze znane w Azji Wschodniej piwo ryżowe warzono ok. 10 000 lat temu w osadzie Shangshan w prowincji Zhejiang, wykazał zespół Liu Li ze Stanford University i Chińskiej Akademii Nauk. Badacze przeanalizowali 12 fragmentów naczyń z wczesnej fazy osady, datowanej na 10 000–9000 lat temu. Znaleźli w nich m.in. pleśnie z rodzaju *Monascus* i komórki drożdży, ślady fermentacji ryżu. Wyniki opublikowano w „PNAS” w grudniu 2024 r.^{[3][4][5]}

Źródła: Chinese Academy of Sciences, Identification of 10,000-year-old rice beer at Shangshan in the Lower Yangzi River valley of China, Data publikacji: 2024.12.09, Data odczytu: 2026.10.19; Liu L. i in., Identification of 10,000-year-old rice beer at Shangshan

in the Lower Yangzi River valley of China , Data odczytu: 2026.10.19; Sci.News, Traces of 10,000-Year-Old Rice Beer Found in China , Data publikacji: 2024.12.10, Data odczytu: 2026.10.19

3 Jak ryż rozprzestrzenił się po Azji?

Ryż azjatycki dotarł z dorzecza Jangcy do doliny Żółtej Rzeki ok. 5000 lat temu, podaje Crop Trust, międzynarodowa organizacja wspierająca banki genów. Wkrótce potem trafił na wschód, do Korei i Japonii, a szlakami handlowymi na zachód, do Azji Południowej i Południowo-Wschodniej. Długie, puszyste ziarna odmian indica wykształciły się prawdopodobnie w północno-zachodniej części subkontynentu indyjskiego.[6]

Źródło: Crop Trust, Rice: A Story of Heritage , Data publikacji: 2024.12.06, Data odczytu: 2026.10.19

4 Na świecie uprawia się 2 gatunki ryżu

Ludzie uprawiają 2 gatunki ryżu: ryż azjatycki (*Oryza sativa*) i ryż afrykański (*Oryza glaberrima*), podaje Crop Trust. Ryż afrykański udomowiono w Afryce Zachodniej z dzikiego gatunku *Oryza barthii*. Plonuje słabiej niż azjatycki, ale dobrze znosi upał, suszę, szkodniki i choroby. Z krzyżówek obu gatunków powstały odmiany NERICA („New Rice for Africa”), które podwoiły plony drobnych rolników.[6]

Źródło: Crop Trust, Rice: A Story of Heritage , Data publikacji: 2024.12.06, Data odczytu: 2026.10.19

5 Ryż uprawiano w Ameryce Południowej już 4000 lat temu

Ziarna ryżu z wykopalisk w Monte Castelo na terenie dzisiejszej Brazylii zaczęły się powiększać ok. 4000 lat temu, co świadczy o ich uprawie przez ludzi, podaje Crop Trust. Uprawę tego lokalnego ryżu zakończyła europejska kolonizacja i roślina zniknęła z pól. Jego dziki krewny, gatunek *Oryza alata*, nadal rośnie w Ameryce Południowej.[6]

Źródło: Crop Trust, Rice: A Story of Heritage , Data publikacji: 2024.12.06, Data odczytu: 2026.10.19

6 Kiedy ryż dotarł do Włoch i Ameryki Północnej?

Ryż zaczęto uprawiać we Włoszech w 15. stuleciu, a do Ameryki Północnej trafił w 17. stuleciu, podaje Encyclopaedia Britannica. Wcześniej, w 4. stuleciu p.n.e., uprawy ryżu zastał w Babilonii Aleksander Wielki. Przez wiele lat głównym stanem uprawiającym ryż w USA była Karolina Południowa.[7]

Źródło: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Rice , Data odczytu: 2026.10.19

7 Ryż wokół Werony uprawia się od 16. stulecia

Uprawa ryżu dotarła na niziny prowincji Weronia na początku 16. stulecia, podaje Komisja Europejska. Nadzorował ją specjalny urząd powołany przez Senat Wenecki w 1545 r. Popularność weroneńskiego ryżu rosła w 17. i 18. stuleciu, a dziś region słynie z odmiany Vialone Nano.[8]

Źródło: Komisja Europejska, Riso Nano Vialone Veronese PGI , Data odczytu: 2026.10.19

Ryż w Polsce

8 Ile ryżu sprowadzała Polska przed wojną?

W roku gospodarczym 1927/28 Polska sprowadziła 98 477 t ryżu o wartości 63,2 mln zł, wynika z tabeli w czasopiśmie „Rolnik Ekonomista” z 1 lutego 1932 r. W latach 1930/31 przywóz wyniósł 67 449 t, a wywóz 10 833 t. Autor artykułu, dr B. Dederko, pisał, że „ryż staje się bardzo niebezpiecznym konkurentem dla kasz krajowych” i wypiera z rynku jęczmień oraz kasze.[9]

Źródło: Dederko B., Jeszcze w sprawie ryżu , Data publikacji: 1932.02.01, Data odczytu: 2026.10.20

9 Przed wojną w Gdyni działała tłuszczarnia ryżu

W okresie międzywojennym w Gdyni działała tłuszczarnia ryżu, o czym pisał w 1932 r. „Rolnik Ekonomista”. Przed jej założeniem Polska sprowadzała głównie ryż polerowany, a po uruchomieniu tłuszczarni zaczęła kupować ryż w łusce do dalszej obróbki. 31 października 1931 r. cło na ryż podniesiono z 56 gr do 2 zł 80 gr od 100 kg, a ryż łamany trafiał głównie do produkcji krochmalu.[9]

Źródło: Dederko B., Jeszcze w sprawie ryżu , Data publikacji: 1932.02.01, Data odczytu: 2026.10.20

Roślina i jej genom

10 Jak wysoki jest ryż?

Ryż siewny (*Oryza sativa*) to jednoroczna trawa, która dorasta do ok. 1,2 m wysokości, podaje Encyclopaedia Britannica. Zbiór następuje po 80–200 dniach, zależnie od odmiany. Ryż uprawia się zarówno na terenach wyżynnych z regularnymi opadami, jak i na nizinach nadmorskich, w deltach i dorzeczach rzek.[7]

Źródło: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Rice , Data odczytu: 2026.10.19

11 Dlaczego ryż może rosnąć w wodzie?

Ryż rośnie na polu zalanym wodą na 5–10 cm, bo przenosi tlen z liści do korzeni, podaje Encyclopaedia Britannica. Pole zalewa się przed przesadzeniem roślin. Siewki w wieku 25–50 dni przesadza się na pole ryżowe po 2–5 sztuk w kępie, w rzędach oddalonych o 20–30 cm.[7]

Źródło: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Rice , Data odczytu: 2026.10.19

12 Dziki ryż nie jest ryżem

Dziki ryż (*Zizania aquatica*), trawa dorastająca do 0,9–3 m, to tylko daleki krewny ryżu siewnego, a nie jego dzika forma, podaje Encyclopaedia Britannica. Obie rośliny należą do rodziny traw. Jego dojrzałe ziarna mają kolor od ciemnobrązowego po fioletowoczarny i długość 1–2 cm.[7]

Źródło: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Rice , Data odczytu: 2026.10.19

13 Ile odmian ryżu uprawia się w Indiach?

W samych Indiach istnieje ponad 8000 odmian ryżu, a na Filipinach ponad 3500, podaje Encyclopaedia Britannica. Odmiany ryżu różnią się m.in. długością okresu wegetacji: zbiór następuje po 80–200 dniach. Część odmian uprawia się na polach zalewanych, a część na terenach wyżynnych, nawadnianych tylko deszczem.[7]

Źródło: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Rice , Data odczytu: 2026.10.19

14 Genom ryżu ma 389 mln par zasad

Genom ryżu liczy 389 mln par zasad, a jego dokładną sekwencję, obejmującą 95% genomu, opublikował 11 sierpnia 2005 r. w „Nature” Międzynarodowy Projekt Sekwencjonowania Genomu Ryżu. Mapę genomu ryżu ukończono w 2002 r., podaje FAO. Ta wiedza miała pomóc w hodowli odmian o wyższych plonach.[10][11]

Źródła: International Rice Genome Sequencing Project, The map-based sequence of the rice genome , Data publikacji: 2005.08.11, Data odczytu: 2026.10.19; FAO, The International Year of Rice: background and history , Data odczytu: 2026.10.19

15 Ile genów ma ryż?

W genomie ryżu zidentyfikowano 37 544 geny kodujące białka, niezwiązane z elementami ruchomymi DNA, podał w 2005 r. Międzynarodowy Projekt Sekwencjonowania Genomu Ryżu. Dla 71% z nich znaleziono prawdopodobny odpowiednik u rzodkiewnika pospolitego (*Arabidopsis*), rośliny modelowej z rodziny kapustowatych. W odwrotnym porównaniu odpowiednik w ryżu miało 90% białek rzodkiewnika.[10]

Źródło: International Rice Genome Sequencing Project, The map-based sequence of the rice genome , Data publikacji: 2005.08.11, Data odczytu: 2026.10.19

Banki genów, nowe odmiany i ryż w kosmosie

16 Ile odmian przechowuje bank genów ryżu IRRI?

Międzynarodowy Bank Genów Ryżu w Międzynarodowym Instytucie Badań nad Ryżem (IRRI) na Filipinach przechowuje 132 627 próbek ryżu, podaje Crop Trust. Bank działa od 1960 r. i co roku wysyła 13 584 próbki. Ponad 5000 filipińskich próbek przekazał rolnikom z południowo-środkowej części wyspy Luzon.[12]

Źródło: Crop Trust, Crop Diversity Summit Poster: IRRI , Data odczytu: 2026.10.19

17 Bazy danych opisują 259 146 próbek ryżu azjatyckiego

W międzynarodowej bazie Genesys zarejestrowano 259 146 próbek ryżu azjatyckiego (*Oryza sativa*), z czego 126 973 w banku genów IRRI, podaje Crop Trust. Kolejne 36 252 próbki przechowuje Dale Bumpers National Rice Research Center w Arkansas w USA. Najwięcej próbek pochodzi z USA (35 012), Indii (19 085) i Brazylii (15 981).[6]

Źródło: Crop Trust, Rice: A Story of Heritage , Data publikacji: 2024.12.06, Data odczytu: 2026.10.19

18 Ile próbek ryżu leży w skarbcu na Svalbardzie?

W Światowym Skarbcu Nasion na Svalbardzie zabezpieczono kopie 133 264 próbek ryżu azjatyckiego i 5652 próbek ryżu afrykańskiego, podaje Crop Trust. To zapasowe duplikaty kolekcji z banków genów. Gdyby oryginalne próbki uległy zniszczeniu, nasiona można odtworzyć z kopii przechowywanych w Arktyce.[6]

Źródło: Crop Trust, Rice: A Story of Heritage , Data publikacji: 2024.12.06, Data odczytu: 2026.10.19

19 Bank genów ryżu afrykańskiego ma 4752 próbki

Bank genów AfricaRice przechowuje 4752 z 6562 próbek ryżu afrykańskiego (*Oryza glaberrima*) zarejestrowanych w bazie Genesys, podaje Crop Trust. Najwięcej próbek pochodzi z Liberii (1514), Nigerii (1500) i Wybrzeża Kości Słoniowej (764). Ryż afrykański jest mniej plenny od azjatyckiego, ale odporniejszy na upał, suszę i choroby.[6]

Źródło: Crop Trust, Rice: A Story of Heritage , Data publikacji: 2024.12.06, Data odczytu: 2026.10.19

20 Kiedy powstał „cudowny ryż” IR8?

Międzynarodowy Instytut Badań nad Ryżem (IRRI) wprowadził 28 listopada 1966 r. odmianę IR8, nazwaną przez media „cudownym ryżem”. Była to pierwsza skuteczna półkartłowa odmiana ryżu, czyli o skróconej słomie. IR8 uważa się za początek zielonej rewolucji w uprawie ryżu, a jeszcze w tym samym roku odmiana trafiła do Ameryki Łacińskiej, zaczynając od Kolumbii.[13]

Źródło: IRRI (Rice Today), Changing the world with seeds: The breeding history of IR8 , Data publikacji: 2020.11.15, Data odczytu: 2026.10.19

21 Z jakiej krzyżówki powstał ryż IR8?

Ryż IR8 powstał z krzyżówki wykonanej w 1962 r. przez zespół Petera Jenningsa z IRRI: kartłowej odmiany Dee-geo-woo-gen z Tajwanu i wysokiej odmiany Peta z Indonezji. W 1963 r. badacze ustalili, że niski wzrost zapewnia pojedynczy gen recesywny, nazwany później sd-1. W 1964 r. Hank Beachell wybrał z potomstwa jedną roślinę, z której wyprowadzono linię IR8-288-3.[13]

Źródło: IRRI (Rice Today), Changing the world with seeds: The breeding history of IR8 , Data publikacji: 2020.11.15, Data odczytu: 2026.10.19

22 Kto stworzył ryż hybrydowy?

Pierwszą wysokoplonową odmianę ryżu hybrydowego wyhodował w 1973 r. chiński agronom Yuan Longping, nazywany „ojcem ryżu hybrydowego”, podaje IRRI. Osiągnął to po niemal 10 latach badań. W 2004 r. otrzymał Światową Nagrodę Żywnościową (World Food Prize), przyznaną za zwiększanie ilości, jakości lub dostępności żywności.[14]

Źródło: IRRI, „Father of Hybrid Rice” Yuan Longping's Legacy: An agricultural innovation that helps feed the world , Data publikacji: 2021.05.24, Data odczytu: 2026.10.19

23 Ryż hybrydowy dał 911,7 kg z 667 m²

Ryż hybrydowy trzeciej generacji, rozwijany przez zespół Yuana Longpinga, dał w doświadczeniu w prowincji Hunan 911,7 kg ziarna z jednego mu, czyli ok. 667 m², podaje IRRI. Yuan szacował, że zastąpienie połowy światowych upraw ryżu odmianami hybrydowymi o 2 t/ha wyższym plonie zwiększyłoby światowe zbiory o 150 mln t rocznie. Według niego wyżywiłoby to 400–500 mln ludzi więcej.[14]

Źródło: IRRI, „Father of Hybrid Rice” Yuan Longping's Legacy: An agricultural innovation that helps feed the world , Data publikacji: 2021.05.24, Data odczytu: 2026.10.19

24 Który kraj jako pierwszy dopuścił do uprawy złoty ryż?

Filipiny jako pierwszy kraj na świecie dopuściły do uprawy złoty ryż (Golden Rice) 21 lipca 2021 r., podaje Departament Rolnictwa USA (USDA FAS). Tę genetycznie zmodyfikowaną odmianę opracowano tak, by zawierała dużo beta-karotenu. Projekt prowadziły przez 20 lat filipiński instytut PhilRice i IRRI, a złoty ryż był drugim produktem GMO dopuszczonym do uprawy na Filipinach.[15]

Źródło: USDA Foreign Agricultural Service, Philippines First in World to Approve Golden Rice for Propagation (raport RP2021-0042) , Data publikacji: 2021.07.23, Data odczytu: 2026.10.19

25 Ryż przeszedł pełny cykl życia w kosmosie w 120 dni

Po raz pierwszy w historii ryż przeszedł w kosmosie pełny cykl życia, od kiełkowania do wydania nasion, podczas 120-dniowego eksperymentu na chińskiej stacji kosmicznej Tiangong w 2022 r., podaje agencja Xinhua za Chińską Akademią Nauk. Naukowcy wystali na orbitę 6 nasion ryżu w module Wentian. Tajkonauci uzyskali z nich 59 nasion i przywieźli je na Ziemię.[16]

Źródło: Chinese Academy of Sciences (Xinhua), Chinese scientists complete rice, Arabidopsis life-cycle experiments in space , Data publikacji: 2024.11.07, Data odczytu: 2026.10.19

26 Z 59 nasion z kosmosu wyrosło ok. 10 000 nowych nasion ryżu

Z 59 nasion ryżu wyhodowanych w 2022 r. na stacji Tiangong chińscy naukowcy uzyskali na Ziemi ok. 10 000 nowych nasion, podaje Chińska Akademia Nauk. W 2024 r. w ośrodku hodowli roślin w Szanghaju kłosa tego ryżu dojrzały po ponad 100 dniach wzrostu. Zawartość glukozy i fruktozy w nasionach z kosmosu badacze ocenili na ok. 5–6 razy wyższą niż w zwykłych nasionach.[16]

Źródło: Chinese Academy of Sciences (Xinhua), Chinese scientists complete rice, Arabidopsis life-cycle experiments in space , Data publikacji: 2024.11.07, Data odczytu: 2026.10.19

Ryż w gospodarce świata

27 Dla ilu ludzi ryż jest podstawą żywienia?

W samej Azji ponad 2 mld ludzi czerpie z ryżu i produktów z ryżu 60–70% energii z pożywienia, podaje FAO. Na całym świecie ryż jest podstawowym pożywieniem ponad połowy ludności. Według FAO uprawa ryżu jest głównym zajęciem i źródłem dochodu ok. 100 mln gospodarstw domowych w Azji i Afryce.[11]

Źródło: FAO, The International Year of Rice: background and history , Data odczytu: 2026.10.19

28 W ilu krajach uprawia się ryż?

Ryż uprawia się w 113 krajach, na wszystkich kontynentach poza Antarktydą, podaje FAO. Ok. 4/5 światowego ryżu wytwarzają drobni rolnicy w krajach o niskich dochodach i rozwijających się, a większość zbiorów zjada się na miejscu. W latach 90. XX w. ok. 11% światowej powierzchni zbiorów ryżu stanowiły uprawy wyżenne, niezalewane wodą.[11][17]

Źródła: FAO, The International Year of Rice: background and history , Data odczytu: 2026.10.20; ONZ (UN News), UN declares 2004 the International Year of Rice , Data publikacji: 2003.10.31, Data odczytu: 2026.10.20

29 Rok 2004 był Międzynarodowym Rokiem Ryżu

Zgromadzenie Ogólne ONZ ogłosiło 16 grudnia 2002 r., że 2004 będzie Międzynarodowym Rokiem Ryżu, podaje FAO. Wniosek złożyły 44 państwa członkowskie ONZ, a oficjalnym hasłem roku zostało „Rice is Life” („Ryż to życie”). Obchody zainaugurowano 31 października 2003 r. w siedzibie ONZ w Nowym Jorku.[11][17]

Źródła: FAO, The International Year of Rice: background and history , Data odczytu: 2026.10.19; ONZ (UN News), UN declares 2004 the International Year of Rice , Data publikacji: 2003.10.31, Data odczytu: 2026.10.19

30 Indie wyprzedziły Chiny jako największy producent ryżu

W sezonie 2024/25 Indie zostały największym producentem ryżu na świecie, wyprzedzając Chiny, prognozował Departament Rolnictwa USA (USDA). Placówka USDA w Nowym Delhi szacowała zbiory Indii na 147 mln t ryżu łuskanego, a Chin na 145,3 mln t. W sezonie 2025/26 Indie zebrały według USDA ok. 154 mln t, a Chiny ok. 146,3 mln t.[18][19]

Źródła: USA Rice, USDA WASDE Report Projects India Will Dethrone China as World's Largest Rice Producer , Data publikacji: 2025.04.15, Data odczytu: 2026.10.19; USDA Foreign Agricultural Service, Grain: World Markets and Trade (październik 2026) , Data odczytu: 2026.10.19

31 Ile ryżu produkuje świat?

W sezonie 2025/26 świat wyprodukował ok. 545,7 mln t ryżu łuskanego, podaje Departament Rolnictwa USA (USDA). W handlu międzynarodowym w tym sezonie znajdzie się według szacunku USDA ok. 59,6 mln t, czyli ok. 11% zbiorów. Największymi importerami wśród krajów wymienionych przez USDA mają być Filipiny (5,5 mln t) i Chiny (4 mln t).[19]

Źródło: USDA Foreign Agricultural Service, Grain: World Markets and Trade (październik 2026) , Data odczytu: 2026.10.19

32 Indie mają sprzedać za granicę 23 mln t ryżu

W sezonie 2025/26 Indie wyeksportują ok. 23 mln t ryżu, czyli ok. 39% światowego handlu, szacuje Departament Rolnictwa USA (USDA). Kolejni eksporterzy, Wietnam i Tajlandia, mają sprzedać ok. 8,1 mln t i 7 mln t. Na sezon 2026/27 USDA prognozuje eksport Indii na 24 mln t.[19]

Źródło: USDA Foreign Agricultural Service, Grain: World Markets and Trade (październik 2026) , Data odczytu: 2026.10.19

Tarasy ryżowe na liście UNESCO

33 Tarasy ryżowe Ifugao są uprawiane od 2000 lat

Tarasy ryżowe ludu Ifugao w górach Kordyliery na Filipinach są uprawiane od 2000 lat, a w 1995 r. trafiły na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Wpis obejmuje 5 skupisk najlepiej zachowanych tarasów w 4 gminach. W latach 2001–2012 tarasy były na liście światowego dziedzictwa w zagrożeniu.[20]

Źródło: UNESCO World Heritage Centre, Rice Terraces of the Philippine Cordilleras , Data odczytu: 2026.10.19

34 Tarasy ryżowe Hani zajmują 16 603 ha

Krajobraz kulturowy tarasów ryżowych Honghe Hani w chińskiej prowincji Junnan obejmuje 16 603 ha i od 2013 r. jest na liście światowego dziedzictwa UNESCO. Lud Hani rozwija tam system kanałów nawadniających od 1300 lat. Mieszkańcy żyją w 82 wioskach położonych między lasami na szczytach gór a tarasami.[21]

Źródło: UNESCO World Heritage Centre, Cultural Landscape of Honghe Hani Rice Terraces , Data odczytu: 2026.10.19

35 Na jednym zbocz w Junnanie jest nawet 3000 tarasów

Na zboczach gór w krajobrazie Honghe Hani w Chinach między lasem a dnem doliny leży miejscami nawet 3000 tarasów ryżowych, podaje UNESCO. Tarasy budowano średnio na stokach o nachyleniu 25%. Wodę doprowadzają 4 główne kanały i 392 rowy o łącznej długości 445,83 km, utrzymywane wspólnie przez mieszkańców.[21]

Źródło: UNESCO World Heritage Centre, Cultural Landscape of Honghe Hani Rice Terraces , Data odczytu: 2026.10.19

Ryż w Europie i rekordy

36 Ryż uprawia się w 8 krajach Unii Europejskiej

Ryż uprawia się w 8 państwach Unii Europejskiej: we Włoszech, Hiszpanii, Grecji, Portugalii, Francji, Bułgarii, Rumunii i na Węgrzech, podaje Komisja Europejska. Włochy mają ok. 50%, a Hiszpania ok. 30% unijnej powierzchni i produkcji ryżu. Uprawy w UE zajmują ok. 425 000 ha i dają ok. 3 mln t ryżu nietuskanego.[22]

Źródło: Komisja Europejska, Factsheet: EU rice market , Data odczytu: 2026.10.19

37 Unia Europejska sprowadza ok. 1,2 mln t ryżu rocznie

Unia Europejska importuje ok. 1,2 mln t ryżu łuskanego rocznie, głównie długoziarnistego ryżu typu indica, podaje Komisja Europejska. Ok. 75% unijnej produkcji to ryż typu japonica, jedzony głównie na południu Europy. Ryż indica stanowi ok. 25% produkcji w UE i jest jedzony głównie na północy kontynentu.[22]

Źródło: Komisja Europejska, Factsheet: EU rice market , Data odczytu: 2026.10.19

38 Pierwszy ryż z chronionym oznaczeniem w Europie

Riso Nano Vialone Veronese w 1996 r. jako pierwszy ryż w Europie otrzymał chronione oznaczenie geograficzne (ChOG), podaje Komisja Europejska. Odmianę Vialone Nano zaczęto uprawiać w 1937 r., a do prowincji Werona trafiła w 1945 r. Ryż z tym oznaczeniem pochodzi z 24 gmin na południowych nizinach wokół Werony.[8]

Źródło: Komisja Europejska, Riso Nano Vialone Veronese PGI , Data odczytu: 2026.10.19

39 Największa porcja ryżu ważyła 8780 kg

Największa porcja ryżu na świecie ważyła 8780 kg, potwierdza Księga Rekordów Guinnessa. Przygotowali ją Hilda Baci i firma Gino z Nigerii 12 września 2025 r. na Victoria Island w Lagos. Rekord odnotowano w kategorii „Largest serving of rice”, a masa porcji w jednostkach angielskich

wyniosła 19 356 funtów i 9 uncji.[23]

Rekord Źródło: Guinness World Records, Largest serving of rice , Data odczytu: 2026.10.19

Ryż w liczbach

Parametr | Wartość

Możliwy początek udomowienia ryżu (Shangshan) | ok. 9400 lat temu

Najstarsze znane piwo ryżowe w Azji Wschodniej (Shangshan) | ok. 10 000 lat temu

Kraje uprawiające ryż | 113

Światowa produkcja ryżu łuskanego (2025/26) | ok. 545,7 mln t

Produkcja Indii / Chin (2025/26) | ok. 154 / 146,3 mln t

Eksport ryżu z Indii (2025/26, szacunek USDA) | ok. 23 mln t

Długość genomu ryżu | 389 mln par zasad

Próbki w banku genów IRRI | 132 627

Powierzchnia tarasów Honghe Hani (UNESCO) | 16 603 ha

Przywóz ryżu do Polski (1927/28) | 98 477 t

Źródła danych: Chinese Academy of Sciences (PNAS), FAO, USDA FAS, Nature (IRGSP), Crop Trust, UNESCO, Rolnik Ekonomista (1932). Stan na 19 października 2026 r.

Mity i fakty o ryżu

FAŁSZ

„Dziki ryż to dzika odmiana zwykłego ryżu”

Dziki ryż (*Zizania aquatica*) to tylko daleki krewny ryżu siewnego (*Oryza sativa*). Obie rośliny należą do rodziny traw, ale to różne rodzaje.[7]

Źródło: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Rice , Data odczytu: 2026.10.19

CZĘŚCIOWO PRAWDA

„Ryż pochodzi z Indii”

Większość badaczy uważa, że uprawa ryżu zaczęła się ok. 9000 lat temu w dorzeczu Jangcy w Chinach. Z subkontynentu indyjskiego pochodzą natomiast prawdopodobnie długoziarniste odmiany indica.[6]

Źródło: Crop Trust, Rice: A Story of Heritage , Data publikacji: 2024.12.06, Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

„Ryż uprawia się tylko w Azji”

Ryż rośnie w 113 krajach na wszystkich kontynentach poza Antarktydą, w tym w 8 państwach Unii Europejskiej.[11][22]

Źródła: FAO, The International Year of Rice: background and history , Data odczytu: 2026.10.19; Komisja Europejska, Factsheet: EU rice market , Data odczytu: 2026.10.19

CZĘŚCIOWO PRAWDA

„Ryż zawsze rośnie pod wodą”

Większość ryżu rośnie na zalewanych polach, ale istnieje też ryż wyżynny, uprawiany tam, gdzie regularnie

pada deszcz. W latach 90. XX w. stanowił ok. 11% światowej powierzchni zbiorów.[11][7]

Źródła: FAO, The International Year of Rice: background and history , Data odczytu: 2026.10.19;
Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Rice , Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

„Najwięcej ryżu na świecie produkują Chiny”

Według USDA w sezonie 2024/25 Indie wyprzedziły Chiny, a w sezonie 2025/26 zebrały ok. 154 mln t ryżu łuskanego wobec ok. 146,3 mln t w Chinach.[18][19]

Źródła: USA Rice, USDA WASDE Report Projects India Will Dethrone China as World's Largest Rice Producer , Data publikacji: 2025.04.15, Data odczytu: 2026.10.19; USDA Foreign Agricultural Service, Grain: World Markets and Trade , Data odczytu: 2026.10.19

Źródła

1. Chinese Academy of Sciences (EurekAlert!), Rice domestication may have begun at Shangshan (Lu H. i in., PNAS, DOI 10.1073/pnas.1704304114). Adres: <https://eurekalert.org/news-releases/709501>. Data publikacji: 2017.06.02. Data odczytu: 2026.10.19.
2. PNAS, In This Issue. Wydawca: Proceedings of the National Academy of Sciences. Wydanie: t. 114, nr 25, 2017. Strony: 6413–6415. Adres: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5488910>. Data publikacji: 2017.06.20. Data odczytu: 2026.10.19.
3. Chinese Academy of Sciences, Identification of 10,000-year-old rice beer at Shangshan in the Lower Yangzi River valley of China. Adres: https://english.cas.cn/newsroom/research_news/earth/202412/t20241210_894219.shtml. Data publikacji: 2024.12.09. Data odczytu: 2026.10.19.
4. Liu L. i in., Identification of 10,000-year-old rice beer at Shangshan in the Lower Yangzi River valley of China. Wydawca: PNAS. Wydanie: t. 121, nr 51, 2024, art. e2412274121. Adres: <https://doi.org/10.1073/pnas.2412274121>. Data odczytu: 2026.10.19.
5. Sci.News, Traces of 10,000-Year-Old Rice Beer Found in China. Adres: <https://www.sci.news/archaeology/shangshan-rice-beer-13498.html>. Data publikacji: 2024.12.10. Data odczytu: 2026.10.19.
6. Crop Trust, Rice: A Story of Heritage. Adres: <https://www.croptrust.org/story-articles/rice-a-story-of-heritage/>. Data publikacji: 2024.12.06. Data odczytu: 2026.10.19.
7. Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Rice. Adres: <https://kids.britannica.com/students/article/rice/276721>. Data odczytu: 2026.10.19.
8. Komisja Europejska, Riso Nano Vialone Veronese PGI. Adres: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-food-and-drink/riso-nano-vialone-veronese-pgi_en. Data odczytu: 2026.10.19.
9. Dederko B., Jeszcze w sprawie ryżu. Wydawca: Rolnik Ekonomista (Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa). Wydanie: R. 7, nr 3, 1932. Strony: 65–67. Adres: <https://jbc.bj.uj.edu.pl/Content/829401>. Data publikacji: 1932.02.01. Data odczytu: 2026.10.20.
10. International Rice Genome Sequencing Project, The map-based sequence of the rice genome. Wydawca: Nature. Wydanie: t. 436, nr 7052, 2005. Strony: 793–800. Adres: <https://www.jcvi.org/publications/map-based-sequence-rice-genome>. Data publikacji: 2005.08.11. Data odczytu: 2026.10.19.
11. FAO, The International Year of Rice: background and history. Adres: <https://www.fao.org/4/Y5167E/y5167e03.htm>. Data odczytu: 2026.10.19.
12. Crop Trust, Crop Diversity Summit Poster: IRRI. Adres: https://www.CropTrust.Org/fileadmin/uploads/croptrust/Posters/Crop_Diversity_Summit_Poster_IRRI.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.

13. IRRI (Rice Today), Changing the world with seeds: The breeding history of IR8. Adres: <https://ricetoday.irri.org/changing-the-world-with-seeds-the-breeding-history-of-ir8/>. Data publikacji: 2020.11.15. Data odczytu: 2026.10.19.
14. IRRI, „Father of Hybrid Rice” Yuan Longping's Legacy: An agricultural innovation that helps feed the world. Adres: <https://www.irri.org/news-and-events/news/%E2%80%9Cfather-hybrid-rice%E2%80%9D-yuan-longping%E2%80%99s-legacy-agricultural-innovation-helps-feed>. Data publikacji: 2021.05.24. Data odczytu: 2026.10.19.
15. USDA Foreign Agricultural Service, Philippines First in World to Approve Golden Rice for Propagation (raport RP2021-0042). Adres: https://agriexchange.apeda.gov.in/MarketReport/Reports/Philippines_First_in_World_to_Approve_Golden_Rice_for_Propagation_Manila_Philippines_07-01-2021.pdf. Data publikacji: 2021.07.23. Data odczytu: 2026.10.19.
16. Chinese Academy of Sciences (Xinhua), Chinese scientists complete rice, Arabidopsis life-cycle experiments in space. Adres: https://english.cas.cn/newsroom/cas_media/202411/t20241107_693870.shtml. Data publikacji: 2024.11.07. Data odczytu: 2026.10.19.
17. ONZ (UN News), UN declares 2004 the International Year of Rice. Adres: <https://news.un.org/en/story/2003/10/84272-un-declares-2004-international-year-rice>. Data publikacji: 2003.10.31. Data odczytu: 2026.10.20.
18. USA Rice, USDA WASDE Report Projects India Will Dethrone China as World's Largest Rice Producer. Adres: <https://www.usarice.com/news-and-events/publications/usa-rice-daily/article/usa-rice-daily/2025/04/15/usda-wasde-report-projects-india-will-dethrone-china-as-world-s-largest-rice-producer>. Data publikacji: 2025.04.15. Data odczytu: 2026.10.19.
19. USDA Foreign Agricultural Service, Grain: World Markets and Trade (październik 2026). Adres: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/circulars/grain.pdf>. Data odczytu: 2026.10.19.
20. UNESCO World Heritage Centre, Rice Terraces of the Philippine Cordilleras. Adres: <https://whc.unesco.org/en/list/722/>. Data odczytu: 2026.10.19.
21. UNESCO World Heritage Centre, Cultural Landscape of Honghe Hani Rice Terraces. Adres: <https://whc.unesco.org/en/list/1111>. Data odczytu: 2026.10.19.
22. Komisja Europejska, Factsheet: EU rice market. Adres: https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2019-02/factsheet-eu-rice-market_en_0.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.
23. Guinness World Records, Largest serving of rice. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/72805-largest-bowl-of-rice>. Data odczytu: 2026.10.19.